

Tehyn näkemykset sosiaali- ja terveystaloudesta

Sote-uudistukselle asetetut tavoitteet ovat kannatettavia. Uudistuksen avulla voidaan kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, vahvistaa terveyden edistämistä ja kuntoutusta, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystaloudesta kaikille suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin sekä hillitä kustannusten kasvua.

Yhdenvertaisten palvelujen varmistaminen ja varautuminen erilaisiin kriiseihin edellyttää vahvaa julkista terveydenhuoltoa. Tehy pitää tärkeänä, että sote-palvelut tuotetaan pääsääntöisesti julkisena palveluna, jota yksityinen sektori ja järjestöt täydentävät. Perusterveydenhuollon palveluita tulee vahvistaa ja toiminnan painopistettä tulee siirtää ennaltaehkäiseviin palveluihin terveyserojen kasvun hillitsemiseksi. Paljon palveluita käyttävien asiakkaiden hoito on varmistettava.

Sote-palveluiden järjestämisen ja tuottamisen tulee perustua yhtenäiseen tietopohjaan alueen väestöstä, sairastavuudesta ja palvelujen tarpeesta. Toimivaa erikoissairaanhoidon, päivystystoimintaa ja kriisitilannevalmiutta ei saa vaarantaa.

Tehyn tavoitteet sote-palveluista

- Hyvinvointialueen riittävä rahoitus on turvattava.
- Sote-palvelut pitää tuottaa pääsääntöisesti julkisena palveluna, jota yksityinen sektori ja järjestöt täydentävät.
- Toimivaa erikoissairaanhoidon, päivystystoimintaa ja kriisivalmiutta ei saa vaarantaa.
- Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on varmistettava parantamalla palkkausta, työoloja ja johtamista.
- Työnjakoa on uudistettava.
- Hoitajavastaanotot parantavat hoidon saatavuutta. Tarvitaan lisää mm. sairaanhoitaja-, kättilö-, fysioterapeutti- ja suuhygienistivastaanottoja.
- Digitaalisia palveluita on kehitettävä
- On vahvistettava terveyden edistämistä ja kuntoutusta hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi
- Huolehdittava henkilöstön jatkuvasta ammatillisesta kehitymisestä ja täydennyskoulutuksesta.

Hyvinvointialueen riittävä rahoitus on turvattava

Palkkauksen ja työolojen parantaminen edellyttää hyvinvointialueiden riittävää rahoitusta. Hyvinvointialueiden budjetit ovat kuitenkin kaikkialla alijäämäisiä ja rahoitusvaje on merkittävä. Henkilöstöllä on nyt aiheellinen pelko, että hyvinvointialueiden taloutta aletaan sopeuttaa leikkaamalla henkilöstöstä. Hoitovelkaa ei voi purkaa tai hoitoa turvata ilman rahaa ja hoitohenkilöstöä.

Hoitajapulan ratkaiseminen maksaa, mutta ratkaisematta jättäminen maksaa vielä enemmän (hoitojonot, päivystysruuhkat, sairauspoissaolot). Ratkaisuna on alan palkkauksen ja työolojen pitkäjänteinen parantaminen sekä johtamisen parantaminen. Sote-palveluiden rahoitus tulee nostaa muiden pohjoismaiden tasolle, sillä nyt sote-palveluiden osuus bruttokansantuotteesta on maassamme selvästi alla pohjoismaisen tason.

Sote-palveluihin tulee suhtautua investointina, ei kulueränä. Viime kädessä toimivat sote-palvelut varmistavat sen, että suomalaisilla on mahdollisuus osallistua työelämään.

Henkilöstöpula on ratkaistavissa

Tehyn näkemyksen mukaan alan palkat ja työolot on saatava kuntoon. Suurimman henkilöstöryhmän eli sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työn erityispiirteet ja tehtävien vaativuus on otettava huomioon sekä alan veto- ja pitovoimasta on pidettävä huolta huolehtimalla riittävästä palkkauksesta, työoloista ja hyvästä johtamisesta. Riittävät johtamisen ja esimiestyön resurssit on varmistettava. Digitalisaatiolla voidaan vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työtehtäviin, jolloin aikaa voidaan kohdistaa enemmän välittömään potilas- ja asiakastyöhön.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden välistä työnjakoa on kehitettävä. Sairaanhoidajien, terveydenhoitajien, kättilöiden ja suuhygienistien itsenäistä vastaanottoa sekä fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien suoravastaanottoja tulee hyödyntää nykyistä tehokkaammin, jotta kansalaisten oikea-aikainen hoitoon pääsy voidaan varmistaa. Rajatun lääkkeenmääräämis-oikeuden omaavien sairaanhoidajien määrää on lisättävä.

Työnjaon uudistaminen ja terveydenhuollon ammattilaisten osaamisen kohdistaminen osaamista ja tutkintoa vastaaviin tehtäviin on välttämätöntä. Työnjaon uudistaminen ei saa johtaa kelpoisuusehtojen madaltamiseen tai potilasturvallisuuden vaarantumiseen. Kliinisen työn urakehitysmahdollisuudet ja mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen työssä lisäävät työn veto- ja pitovoimaa.

Erilaiset tukipalvelu-, toimisto-, ja huoltotyöt on siirrettävä muille näihin tehtäviin koulutetuille ammattiryhmille. Farmaseuttien osaamista on hyödynnettävä nykyistä paremmin erikoissairaanhoidossa, perusterveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Hoitologistikkojen ym. tukipalvelutehtäviä tekevien työntekijöiden määrää on lisättävä. Työnjaossa on varmistettava ammattihenkilöiden riittävä osaaminen työnantajan järjestämällä lisä- ja täydennyskoulutuksella.

Hoitoon pääsy on turvattava kaikille yhdenvertaisesti

Hoitoon pääsyn ongelmat näkyvät pidentyneinä jonoina, mikä kasvattaa hoitovelkaa ja lisää kustannuksia. [THL:n mukaan](#) joulukuun 2023 lopussa yli 173 000 potilasta odotti pääsyä kiireettömään erikoissairaanhoitoon hyvinvointialueiden sairaaloissa. Hoitoa odottaneista yli 29 000 (16,8 %) oli odottanut hoitoon pääsyä yli puoli vuotta. Joulukuun lopussa 2023 yli puoli vuotta jonottaneita oli yli 1 000 potilasta vähemmän kuin vuoden 2023 elokuussa, jolloin hoitoon pääsyä odotti 17,2 %.

Hoitoon pääsyn turvaamiseksi ja perusterveydenhuollon vahvistamiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä. Sairaanhoidaja-, terveydenhoitaja-, fysioterapeutti-, kättilö- ja suuhygienistivastaanottoja tulee lisätä. Resursseja tulee kohdentaa erityisesti ennalta ehkäiseviin, terveyttä edistäviin ja toimintakykyä tukeviin palveluihin.

Toimivaan neuvolajärjestelmään, mielenterveyteen ja kuntoutukseen on panostettava ja on kehitettävä matalan kynnyksen palveluita ja toimintamalleja, joiden avulla hoitoon pääsy nopeutuu. Riittävät ja laadukkaat ikääntyvien palvelut on turvattava.

Kalliiksi tulevan hoito- ja kuntoutusvelan kasvua on ennaltaehkäistävä kaikin tavoin. Sote-keskusten vetovoimaa tulee parantaa lisäämällä työn houkuttelevuutta. Se tapahtuu parantamalla työssäjaksamista ja työhyvinvointia sekä turvaamalla esihenkilötyön resurssit. Hoidon laatu ja ammattitaidon ylläpito edellyttävät jatkuvan ammatillisen kehittymisen mahdollistamista. Sote-palveluiden saatavuuden parantaminen edellyttää digitalisten palvelujen laajamittaista käyttöönottoa.

On tärkeää, että hoitoon pääsy ja yhdenvertaiset palvelut kaikille kansalaisille mahdollistuvat. Pitkät etäisyydet tulee huomioida niin, että potilaat / asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelun ja pääsevät päivystykseen. On tärkeää, että kaikilla hyvinvointialueella asuvat saavat hoitoa oikea-aikaisesti ja potilasturvallisesti.
